

Memo sisearhitektidele

21.07.2009

Käesolev memo on koostatud autoriõiguse seaduse (edaspidi nimetatud AutÕS) põhjal, et anda hinnang järgmistele küsimustele:

1. kas ehitajal on õigus ilma autori nõusolekuta asendada sisearhitektuurses projektis märgitud tootja materjal teise tootja materjaliga;
2. kas sisearhitektil on õigus näha projektis ette konkreetse tootja materjali kasutamine sisearhitektuurse lahenduse teostamisel.

1. Sisearhitektuurses projektis nähakse ette terviklahendus reeglina kogu hoone või ruumi sisekujundusele. Sealhulgas mängivad olulist rolli nii kasutatavad materjalid, nende tehnilised omadused kui ka nende värvivarjundid. Sisearhitekti poolt projektis märgitud erineva materjali kasutamine võib kaasa tuua olukorra, kus tellija saab tema poolt heakskiidetud sisearhitektuurses projektis ettenähtust hoopis erineva tulemuse. Samuti on sellisel juhul tegemist teose muutmisega ilma autori nõusolekuta.

AutÕS § 4 lg 3 p 14 kohaselt on teoseks, millele tekib autoriõigus, muuhulgas arhitektuurne graafika (joonistused, eskiisid, skeemid, joonised, plaanid, projektid jm), **projekti sisu lahtimõtestavad seletuskirjad**, tekstilised, programmid, arhitektuursed plastikateosed (mudelid, maketid jm), arhitektuuri- ja maastikuarhitektuuriteosed (hooned, rajatised, pargid, haljasalad jm), linnaehitusansamblid ja kompleksid.

AutÕS § 11 kohaselt on **autoriõiguse sisu** järgmine:

(1) Teose autoril tekib teose loomisega autoriõigus sellele teosele. Autoriõiguse sisu moodustavad isiklikud õigused ja varalised õigused.

(2) Autori isiklikud õigused on autori isikust lahutamatud ning ei ole üleantavad.

(3) Autori varalised õigused on üleantavad kas üksikute õigustena või õiguste kogumina, kas tasu eest või tasuta.

(4) Autori isiklike ja varaliste õiguste piiramine võib toimuda ainult käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel.

AutÕS § 12 sätestab **isiklike õiguste sisu**:

(1) Teose autoril on õigus:

1) esineda üldsuse ees teose loojana ja nõuda teose loomise fakti tunnustamist teose autorsuse seostamise teel tema isiku ja nimega teose mis tahes kasutamisel (õigus autorsusele);

Advokaadibüroo Eipre & Partnerid

Juhkentali 8
10132 Tallinn

tel 6270 551
faks 6270 559

info@eipre.ee
www.eipre.ee

- 2) otsustada, millisel viisil peab olema tähistatud autori nimi teose kasutamisel - kas autori kodanikunimega, autorimärgiga, varjunimega (pseudonüümiga) või ilma nimeta (anonüümselt) (õigus autorinimele);
- 3) teha ise või lubada teha teistel isikutel teoses endas, tema pealkirjas (nimetuses) või autorinime tähistuses mis tahes muudatusi ning õigus vaidlustada ilma autori nõusolekuta tehtud muudatusi (õigus teose puutumatusel);**
- 4) lubada lisada oma teosele teiste autorite teoseid (illustratsioone, eessõnasid, järelsõnasid, kommentaare, selgitusi, uusi osasid jms) (õigus teose lisadele);
- 5) vaidlustada mis tahes moonutusi ja teisi ebatäpsusi teoses endas, selle pealkirjas või autorinime tähistamises ning autorile või tema teosele antud hinnanguid, mis kahjustavad autori au ja väärikut (õigus autori au ja väärikuse kaitsele);
- 6) otsustada, millal teos on valmis üldsusele esitamiseks (õigus teose avalikustamisele);
- 7) oma avalikustatud teost täiendada ja parandada (õigus teose täiendamisele);
- 8) nõuda teose kasutamise lõpetamist (õigus teos tagasi võtta);
- 9) nõuda oma autorinime kõrvaldamist kasutatavalt teoselt.

Vastavalt AutÕS § 46 lg-le 1 teose kasutamist teiste isikute poolt ei lubata teisiti kui autori poolt oma varaliste õiguste üleandmise (loovutamise) korral või autori poolt antud loa (litsentsi) alusel, välja arvatud erandid, mis on sätestatud sama seaduse IV peatükis. Ükski erand ei kehti sisearhitektuurse projekti muutmise suhtes.

Seega, kuivõrd sisearhitektuurne projekt on teos, **on selle muutmiseks vajalik autori ehk sisearhitekti luba ning muudatuste tegemine projektis ilma autori loata mistahes ulatuses või osas on keelatud.**

2. Nagu juba eelpool öeldud, **sisearhitektuurne projekt on teos** ning tulenevalt teose autori õigustest otsustada oma teose sisu ja vormi üle on sisearhitektil õigus otsustada, missuguse materjali kasutamine annab projekti teostamisel tulemuse, mida autor on soovinud näha. Kui sisearhitekt märgib projekti konkreetse tootja toote, mida projekti teostamisel kasutada, siis vastutab ta ka toote omaduste eest ning ühe materjali asendamine ruumis võib kaasa tuua kogu kontseptsiooni muutumise.

Seega **on sisearhitektil õigus ette näha konkreetse tootja materjali kasutamine sisearhitektuurse projekti teostamisel**, kuna ainult sellisel juhul võib ta olla kindel, et tulemus saab olema selline, nagu on sisearhitektuurses projektis ette nähtud ja kliendi poolt heaks kiidetud.

Juhul, kui ei järgita sisearhitektuurses projektis ettenähtud tingimusi ja näiteks asendatakse üks või mitu materjali teise materjaliga vms, on autoril vastavalt AutÕS

§ 12 lg 1 p-le 5 õigus pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse ja vaidlustada moonutuste tegemine.

Advokaadibüroo Eipre & Partnerid

Juhkentali 8
10132 Tallinn

tel 6270 551
faks 6270 559
info@eipre.ee
www.eipre.ee